

СВЯТИТЕЛЬ ЛУКА (В.Ф. ВОЙНО-ЯСЕНЕЦЬКИЙ) – ЗЦІЛОВАЧ ДУШІ І ТІЛА

Копейчик В. Г., Ренетун А. В.

Науковий керівник – Бумейстер В. І.

Сумський державний університет, кафедра анатомії людини

Ця непересічна постать гармонійно поєднала в собі дві іпостасі, об'єднані поняттям «святий». З одного боку, він вершив святу справу зцілення хворих і поранених, ставши вченим-медиком зі світовим ім'ям. З іншого і паралельно з першим – самовіддано й беззавітно пропагував слово Боже, жертвовно служив православ'ю, мужньо зносив пекельні муки владних переслідувань і зрештою був причислений до сонму святих. Це Валентин Феліксович Войно-Ясенецький – медичне світило з професорським званням, він же – святий Лука, архієпископ Сімферопольський і Кримський.

Валентин Феліксович народився 15 (27 за новим стилем) квітня 1877 р. у м. Керч. Наприкінці 1880-х рр. родина перебралася до Києва, оселившись в центрі міста на Хрещатику. Валентин виховувався на православних чеснотах, цим опікувалася його мама, Марія Дмитрівна. Чималу роль у формуванні світогляду підлітка зіграв і чинник безпосередньої близькості до унікального центру православ'я, яким була й залишається Києво-Печерська лавра.

По закінченню гімназії Валентин подумував про вступ до Петербурзької академії мистецтв, тому що пристрасть до живопису була настільки великою. Утім після болісних роздумів віддав перевагу навчанню на юридичному факультеті Петербурзького університету.

Затримався він у столиці лише один рік і в 1898 р. повернувся до рідного Києва, де за порадою самого Льва Толстого опановував лікарський фах на медичному факультеті університету св. Володимира, був старостою курсу, навчався блискуче, виявляючи особливу зацікавленість до не вельми популярної серед студентів анатомії. Закінчуючи університет у 1903 р., В. Войно-Ясенецький зазначив, що «вивчав медицину з винятковою метою: бути все життя сільським, мужицьким лікарем, допомагати бідним людям».

Проте вдарили громи російсько-японської війни і дипломований лікар у складі медичного загону Червоного Хреста навесні 1904 р. відбув на Далекий Схід, де йому попри молодий вік і відсутність лікувальної практики було довірено завідування хірургічним відділом. Він відразу зарекомендував себе талановитим хірургом, проводячи складні операції на кістках, суглобах і черепі і саме тут, неподалік від театру бойових дій, пройшов свої перші університети воєнно-польової хірургії. У далекій Читі сталася ще одна доленосна подія в житті Валентина Феліксовича: він поєднав свою долю з Ганною Ланською (донькою управителя помістя в Наддніпрянській Україні), котра була сестрою милосердя.

По завершенню війни подружжя опинилося спочатку в Сибірській, а потім і в Курській губернії, де Войно-Ясенецький завідував сільськими лікарнями, а потім – знову Україна. У 1908 р. Войно-Ясенецькі приїзять на Черкащину, очевидно, аби бути ближче до рідні, батьків Анни Ланської, яка вже давно вмовляла чоловіка приїхати нарешті в її рідні місця.

В. Ф. Войно-Ясенецький був завідником служб Божих, які проводилися в місцевому храмі – кам'яній Аристратиго-Михайлівській церкві.

Напрацювавши практичний досвід, вже на той час відомий лікар Войно-Ясенецький відбув до Москви, аби завершити роботу над дисертацією. Результатом його невтомної праці став вихід у 1915 р. добротного ілюстрованої самим автором книги «Регіонарна анестезія», що мала справді резонансний успіх і рішенням вченої ради Варшавського університету була поцінована престижною премією імені Хойнацького «За кращий твір, що проклав новий шлях у медицині». Наступного року ця монографія була захищена як дисертація і Войно-Ясенецькому було присуджено науковий ступінь доктора медицини.

Від 1917 р. хірург-універсал опиняється в Туркестані, де сталися знакові події, в тому числі й трагічні. Тяжким ударом стала смерть коханої дружини і відтоді для нього, послідовного однолюба й великого мораліста не існувало жодної жінки. Розраду знаходив у ненастанній праці та молитвах. У 1920 р. він отримав професорське звання й ініціював створення в Ташкенті Туркестанського (згодом Середньоазійського) університету, в якому очолив кафедру оперативної хірургії і топографічної анатомії.

А в тому ж таки доленосному році він сенсаційно вразив весь медичний і академічний загал прийняттям духовного сану (під хресним іменем Лука), напрочуд швидко долаючи шаблі архієрейської служби: диякон, пресвітер, зрештою (1923 р.) – єпископ Туркестанський. Цей

несподіваний крок професора викликав у послідовно атеїстичної влади Рад наростаючу ненависть до духівника, котра вилилася у низку репресій проти нього.

У 1923 році за безглуздим обвинуваченням у «зв'язках з оренбурзькими контрреволюційними козаками і в шпигунстві на користь англійців» його було заарештовано, кинуте до в'язниці, а потім заслано. На волю вийшов лише через 4 роки.

Після першого заслання в січні 1926 р. єпископ Лука прибув у Черкаси, аби побачитися зі своїми старенькими батьками і братом Володимиром. На місцевому кладовищі він відслужив панахиду на могилі своєї передчасно померлої сестри Ольги і незабаром відбув у Ташкент.

«Ходіння по муках» святителя продовжилися в 1930-х роках: ще двічі сховався він на Голгофу нелюдських страждань.

З початком Великої Вітчизняної війни Войно-Ясенецький буквально «бомбардує» зверненнями владців усіх рангів з вимогою надати йому можливість лікувати поранених. Згодом дозвіл було отримано, наприкінці вересня 1941 р. архієрей-професор прибув до Красноярська. Він з головою пірнув у багатогранну організаторсько-лікувальну роботу.

Цю свою високу місію милосердя він поєднував зі справами духовними: уже в сані архієпископа очолював кафедру Красноярського собору, брав щонайактивнішу участь у роботі Найсвятішого Синоду. Не облишив професор і наукову роботу, за її результатами було опубліковано друге видання книги «Нариси гнійної хірургії» та монографію «Пізні резекції інфікованих вогнепальних поранень суглобів».

Від 1946 р. розпочався завершальний, хоча й тривалий у часі період життя і діяльності великого вченого і церковного діяча. Згідно з указом Патріарха він прибув до Сімферополя і прийняв під свою опіку Кримську єпархію. Поряд зі служінням Богові професор Войно-Ясенецький продовжив і хірургічну практику в місцевих шпиталях, консультував лікарів, виступав із доповідями.

У 1956 р. його підстергло ще одне життєве випробування: Войно-Ясенецький повністю осліп. Втрата зору остаточно відірвала його від медицини й повністю віддала у владу релігії. Ненастанна праця та неймовірні випробування підірвали здоров'я владики. На Різдво 1961 р. він відслужив свою останню літургію, в прощену неділю виголосив останню проповідь. Земне життя вченого і святителя скінчилося 11 червня, його полум'яне серце перестало битися близько сьомої ранку, похований у Сімферополі.

Великому грецькому філософу Платону належить ємна й водночас глибока сентенція: «Не можна лікувати тіло, не зцілюючи душу, бо все це єдине і злите в сутності людській». Святитель Лука був геніальним цілителем обох людських субстанцій, а тому його святі справи переживуть віки.